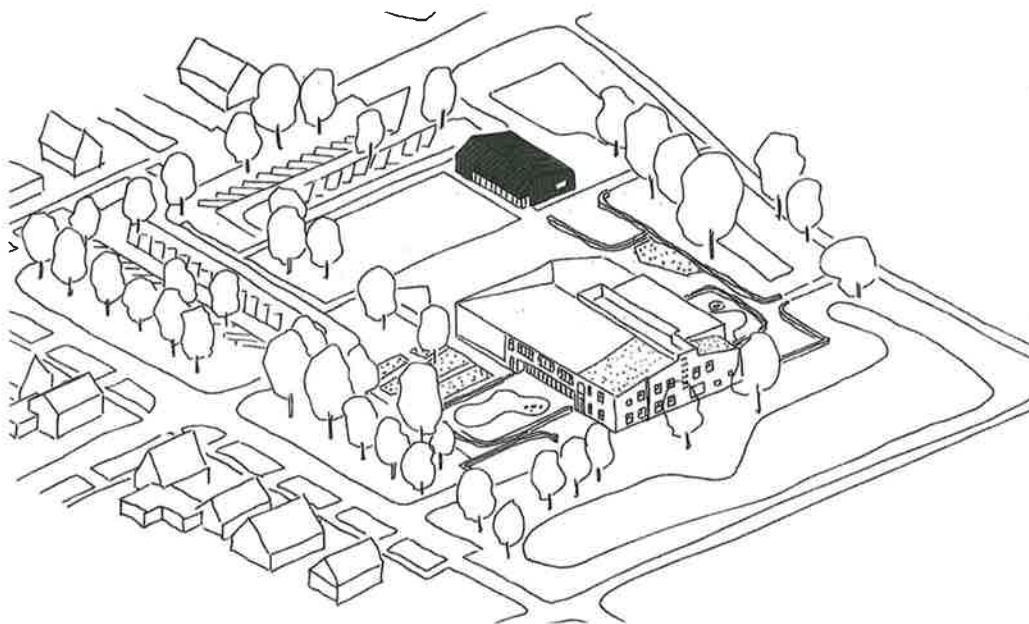

BURGERSCHAP BELEIDSPLAN KC DERIETPLUIM

Kindcentrum
de Rietpluim

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Wat is burgerschapsonderwijs?	3
1. Onze school	4
1.1 De school	4
1.2 Wie onze school bezoeken	4
1.3 Waar staan wij voor	5
1.4 Hoe de leerlingen onze school verlaten	6
1.5 De achtergrond van ons team	6
2. Onze visie op burgerschap	7
2.1 Actief burgerschap en sociale integratie: definiëring en wettelijke opdracht	7
2.2 Onze visie op burgerschapsonderwijs	8
2.3 hoe zie je het terug in onze school?	9
2.4 KC de Rietpluim als oefenplaats	10
3. Burgerschap in de praktijk	10
3.1 Doelen van ons Burgerschapsonderwijs op KC de rietpluim	10
3.1.1 Identiteit	10
3.1.2 Democratie	15
3.1.3 Participatie	20
3.2 Thema's en methoden	25
3.3 Overige projecten en thema's die bijdragen aan burgerschapsvorming	33
4. Wijze van monitoring, evaluatie en het in beeld brengen van de opbrengsten van het burgerschapsonderwijs	35

VOORWOORD

Voor u ligt het burgerschap beleidsplan van KC de Rietpluim. Het doel van dit beleidsplan is om weer te geven wat onze visie op burgerschapsonderwijs is en hoe wij hier in de school aan werken. Het beleid is er voor ouders/verzorgers van de school en andere belanghebbenden, als inzicht in de wijze waarop wij ons burgerschapsonderwijs vorm geven. Daarnaast richt het beleid zich ook op het leerkrachtenteam als houvast bij het vormgeven van het vak burgerschap. Het beleidsplan is een document dat regelmatig zal worden geëvalueerd en waar nodig bijgewerkt, zodat de meest recente informatie in het beleid is opgenomen.

Het plan omvat inhoudelijk o.a. de visie van de school en de visie op (levensbeschouwelijk) burgerschapsonderwijs. Ook wordt in dit plan beschreven waar we als school aan werken op gebied van burgerschapsvorming en hoe wij dit in de dagelijkse praktijk aanpakken. Daarnaast leest u in dit plan hoe we als school evalueren op ons burgerschapsonderwijs, welke ambities wij hebben op dit gebied en welke taken er liggen voor de werkgroep. Wij kiezen ervoor om onze ambities uit te werken voor meerdere leerjaren, zodat burgerschapsonderwijs altijd de aandacht heeft bij ons op school.

Om duidelijk te maken wat burgerschapsonderwijs nu eigenlijk is, hebben wij dit in een beschrijving hieronder toegevoegd.

WAT IS BURGERSCHAPSONDERWIJS?

Burgerschapsonderwijs gaat over de ontwikkeling van leerlingen tot democratische burgers. Zij krijgen daarvoor kennis en vaardigheden aangeboden, ze worden gestimuleerd eigen opvattingen te ontwikkelen en een democratische houding te vormen. De kern wordt gevormd door democratie en diversiteit, afgeleid van de wettelijke opdracht.

Bij burgerschapsonderwijs staan drie basiswaarden centraal die van belang zijn in de democratische, pluriforme samenleving: vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Ook leren de leerlingen over historische contexten waar de drie basiswaarden, maar ook democratie en de democratische rechtsstaat uit zijn voortgekomen.

Voor leerlingen is de school een oefenplaats voor democratie en het omgaan met diversiteit. Leerlingen leren hoe ze actief kunnen meedoen in een democratische cultuur. Ze leren over besluitvormingsprocessen en de invloed die zij hierop kunnen uitoefenen – passend bij hun situatie en mogelijkheden.

Burgerschapsonderwijs daagt leerlingen ook uit om verbanden te leggen tussen hun eigen leefwerelden en grotere (mondiale) maatschappelijke vraagstukken. Het gaat om globalisering, duurzaamheid en technologie. Leerlingen leren kritisch na te denken en te reflecteren op complexe, vaak ethisch geladen vraagstukken. Door het ontdekken van mogelijkheden om zelf iets te doen aan deze vraagstukken, ontwikkelen leerlingen een actieve houding. Zij leren in gesprek te gaan met anderen en elkaars standpunten te bevragen. Zo ontwikkelen zij hun eigen opvattingen.

Het ontwikkelen van burgerschapscompetenties van leerlingen is een kerntaak van het onderwijs. Dit draagt eraan bij dat zij hun eigen normen en waarden herkennen en daarmee een eigen identiteit kunnen vormen. Scholen zijn wettelijk verplicht aandacht te besteden aan actief burgerschap en sociale integratie. Dat hoeft niet in een apart vak. Burgerschap kan in andere vakken worden geïntegreerd.

1. ONZE SCHOOL

1.1 DE SCHOOL

Kindcentrum de Rietpluim is een samenwerkingsschool per 1 augustus 2021. Deze school is ontstaan door een samenvoeging van OBS de Garven, CBS de Vore en de Schakelafdeling (NT2 onderwijs). De school is een onderdeel van stichting Ommeriek.

Op Kindcentrum De Rietpluim is iedereen welkom. Je vindt ons in de wijk Tuikwerd, aan de rand van Delfzijl, tegen de landerijen aan. We hebben een peuteropvang en BSO van Kids2B, een taaltrein groep van Kentalis, een gedeelde taalgroep voor peuters en kleuters, basisonderwijs, schakelklassen (voor NT2-onderwijs), naschoolse activiteiten en diverse expertises in huis. Ons team is gastvrij, betrokken en ambitieus.

Het leerlingenaantal schommelt bij onze reguliere afdeling rond de 150 leerlingen en bij onze schakelgroepen rond de 70 leerlingen.

In onze omgeving/regio hebben we te maken met veel veranderingen. Zo is de bevolkingskrimp merkbaar in onze regio en speelt de aardbevingsproblematiek.

1.2 WIE ONZE SCHOOL BEZOEKEN

Kindcentrum de Rietpluim kent een diverse leerlingenpopulatie en heeft een relatief hoge schoolweging. Een hoge schoolweging betekent dat de leerlingenpopulatie van een school complexer is. Dit wordt bepaald door verschillende factoren zoals het opleidingsniveau van de ouders, het land van herkomst van de ouders, de verblijfsduur van de moeder in Nederland, en of ouders in de schuldsanering zitten. Voor ons als school betekent dit dat er meer leerlingen zijn met belemmerende omgevingskenmerken, waar wij rekening mee zullen moeten houden bij het onderwijs dat wij bieden.

Daarnaast is onze populatie heel divers omdat wij veel leerlingen hebben met een niet-Nederlandse achtergrond. Maar ook qua levensovertuiging; veelal seculier, en een minderheid van christelijke en islamitische leerlingen.

De school speelt een belangrijke rol in het aanleren van sociale en emotionele vaardigheden en is een weerspiegeling van de maatschappij in het klein. De school is een veilige basis voor veel leerlingen en heeft voor deze leerlingen naast de cognitieve vakken ook een grote opvoedende taak.

Bovenstaande zorgt ervoor dat veiligheid en sociaal emotioneel welbevinden de basis is van ons onderwijs. Zonder deze voorwaarden komen leerlingen niet tot leren. We steken veel tijd in deze basis, dit zie je terug in onze 3 belangrijkste domeinen wat betreft burgerschap.

Op onze school hebben we, naast reguliere groepen, ook schakelgroepen. In deze groepen zitten leerlingen die het Nederlands als 2^e taal hebben. Zij zijn veelal woonachtig in de omgeving van school, maar soms ook buiten Delfzijl. De meerderheid is woonachtig op het AZC. Het is een groep leerlingen met verschillende etnische achtergronden. De schakelklassen nemen binnen kindcentrum de Rietpluim hun eigen plek in.

Het doel van de schakelklassen is kinderen van nieuwkomers zo snel mogelijk aanspreekbaar maken in het Nederlands zodat ze kunnen integreren in de samenleving. Burgerschap is naast het leren van de Nederlandse taal een onderdeel waar wij dagelijks mee bezig zijn gedurende meerdere momenten.

Leerlingen brengen over het algemeen anderhalf jaar door in de schakelklassen. De maximale tijd is twee jaar.

1.3 WAAR STAAN WIJ VOOR

Wij hechten veel waarde aan een veilig leef- en leerklimaat. Veiligheid vormt de basis voor leren. Pas wanneer kinderen zich sociaal en emotioneel veilig voelen in een stimulerende leeromgeving, kunnen ze zich goed ontwikkelen.

Daarnaast gaan we uit van de volgende kernwaarden:

- **Veelkleurigheid en veiligheid:** We streven naar diversiteit en inclusiviteit, waarbij iedereen zichzelf kan zijn. Door gesprekken over verschillen leren leerlingen elkaar begrijpen, respecteren en waarderen. Versillen zijn vanzelfsprekend en vormen een integraal onderdeel van ons onderwijs.
- **Talentontwikkeling:** We halen het beste uit elk kind door aan te sluiten bij hun mogelijkheden en interesses.
- **“Ik ken je”:** Elk kind wordt gezien, geaccepteerd en gekend.
- **“Je kunt het”:** Kinderen krijgen vertrouwen en plezier in hun eigen kunnen.
- **“Doe het maar”:** Kinderen leren zelfstandig werken en verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces (eigenaarschap).

We maken gebruik van actieve leermethoden, ICT (digitale geletterdheid) en thematisch onderwijs. We stimuleren spel, ontdekking, onderzoek en diepgaand denken, zowel binnen als buiten de school. Bewegend leren maakt ook deel uit van ons onderwijs.

Onze boodschap= ik ken je, je kunt het, doe het maar!

Onze belofte: we halen het beste uit ieder kind en gaan samen op zoek naar hun talenten. Want als kinderen ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn, maakt dat ze trots en gemotiveerd. In 2024 hebben we een nieuw gebouw gekregen dat helemaal bij de omgeving en ons onderwijs past. Het oogt als een boerderij. Er omheen een grote ruimte waar kinderen kunnen ontdekken, ravotten, spelen en nadenken.

Meer over ons onderwijs

‘Ik ken je, je kunt het, doe het maar’, heeft alles te maken met hoe we ons onderwijs vormgeven.

***Ik ken je** betekent dat ieder kind wordt gezien, geaccepteerd en gekend.*

Daar werken we gericht aan. Het begint al bij het op school komen, daar begroeten we elkaar allemaal. Aan het begin van elk schooljaar, tijdens de Gouden Weken, werken we aan een positieve sfeer in de groep. Tijdens de Kiva-lessen en de lessen levensbeschouwing leren we kinderen hoe je omgaat met elkaar. Bijzonder aan ons kindcentrum is dat je kinderen uit verschillende milieus, met verschillende religies, levensovertuigingen en culturen tegenkomt. Door over elkaars verschillen te praten en er aandacht voor te hebben leren ze elkaar begrijpen, respecteren en waarderen en kan iedereen zichzelf zijn. Versillen zijn bij ons vanzelfsprekend (net zoals in de maatschappij), daar stemmen we ons onderwijs op af. Ontmoetingsleren noemen we dat. Om kinderen te leren kennen en te horen wat ze nodig hebben, voeren we regelmatig gesprekjes met ze. Daar betrekken we ook de ouders bij.

***Je kunt het** betekent dat kinderen vertrouwen en plezier krijgen in eigen kunnen.*

Dat doen we door aan te sluiten bij mogelijkheden, niveau, tempo en interesses. Voor taal, lezen en rekenen krijgen kinderen bijvoorbeeld wekelijks een taak op maat. Wat betreft de wereldoriënterende vakken werken we thematisch en mogen ze de leerstof naar keuze verwerken.

Binnen de workshops die we aanbieden kunnen kinderen kiezen uit een breed aanbod, zoals dans, muziek, ICT, techniek, natuur en sport. Hiervoor halen we ook experts van buiten de school. Zo leren kinderen hun talenten kennen. Om leren nog aantrekkelijker te maken werken we met mooie materialen en verschillende werkvormen. We laten ze spelen, ontdekken, onderzoeken en diep nadenken, zowel binnen als buiten de school. Bewegend leren doen we ook. Laten kinderen zien wat ze kunnen? Dan geven we een pluim!

***Doe het maar** betekent dat kinderen zelfstandig leren werken en verantwoordelijkheid krijgen voor hun leren.*

Al vanaf het begin leren we kinderen gericht te werken aan een taak, te plannen en elkaar te helpen (ook over de leeftijdsgroepen heen). We geven ze verantwoordelijkheid door ze keuzemogelijkheden te bieden en aan te sluiten bij wat en hoe ze willen leren. Oudere kinderen mogen, naast de gezamenlijke doelen, met eigen leerdoelen aan de slag. We volgen hun ontwikkeling door te observeren en te coachen: "Wat heb je geleerd? Waar ben je trots op? Waar ga je nog aan werken?". Dat bespreken ze ook in het voortgangsgesprek met hun ouders. Door verantwoordelijkheid te geven leren kinderen naar zichzelf te kijken en initiatief te nemen. Dat is precies wat we willen bereiken.

1.4 HOE DE LEERLINGEN ONZE SCHOOL VERLATEN

Onze leerlingen worden opgeleid tot kritisch denkende kinderen met respect voor de wereld om hen heen. Onze leerlingen krijgen bij ons op school de sociaal emotionele vaardigheden, zelfstandigheid, vrijheid en verantwoordelijkheid, samenwerking, effectiviteit en reflectie mee in hun (denkbeeldige) rugzak. Bij het verlaten van de school zijn er verschillen in de manier waarop leerlingen deze vaardigheden toepassen. Onze leerlingen hebben geleerd om naar elkaar te luisteren, voor elkaar te zorgen, elkaar(s)mening te respecteren en zijn zich bewust van de verschillen die er zijn. Ze hebben geleerd dat het niet erg is als iemand 'anders' is dan zichzelf en zijn in staat om gesprekken te voeren over deze verschillen.

Naast dat wij onze leerlingen sociaal-maatschappelijke tools meegeven in hun denkbare rugzak, besteden we ook aandacht aan de politiek-democratische vorming. Kinderen leren over de democratie, we leren leerlingen over tolerantie, maar bespreken ook onderwerpen als macht en politieke instituties. Dit is op schoolniveau bijvoorbeeld al aan de orde als wij 'stemmen' in de klas. Maar ook wanneer leerlingen elkaars werk beoordelen en elkaar feedback geven bijvoorbeeld. Onze leerlingenraad is ook een mooi voorbeeld van politiek-democratische vorming. Deze groep leerlingen vertegenwoordigt als het ware de stem van alle leerlingen bij ons op school.

1.5 DE ACHTERGROND VAN ONS TEAM

We werken op onze school met een hecht team van circa. 45 mensen. Er werken 23 leerkrachten, 13 onderwijsassistenten, drie leerkrachtondersteuners, drie intern-begeleiders, een beheerder/conciërge en een directeur binnen dit team. Ook is er een vakdocent voor lichamelijke opvoeding en zijn er meerdere leerkrachten die zich hebben gespecialiseerd op een bepaald vlak (rekenen, taal, gedrag, ICT). Daarnaast maken we veel gebruik van vrijwilligers en hebben we elk jaar stagiaires van diverse opleidingen die we ook als (tijdelijke) teamleden beschouwen.

2. ONZE VISIE OP BURGERSCHAP

2.1 ACTIEF BURGERSCHAP EN SOCIALE INTEGRATIE: DEFINIËRING EN WETTELIJKE OPDRACHT

Actief Burgerschap verwijst naar de bereidheid en het vermogen deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Daarbij gaat het ons om het kúnnen en wíllen participeren in de samenleving. Op de scholen/kindcentra gaat het bij burgerschap ook expliciet om dóén: actief en betrokken omgaan met diversiteit, acceptatie en tolerantie.

Sociale integratie verwijst naar deelname van burgers (ongeacht hun etnische of culturele achtergrond) aan de samenleving, in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur.

Kerdoelen

Veel van de kerndoelen zijn met burgerschap en integratie verbonden: direct, zijdelings of in voorwaardelijke sfeer.

Aan integratie en burgerschap gerelateerde kerndoelen:

34	De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
35	De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
36	De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
37	Leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
38	De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.
39	De leerlingen leren met zorg omgaan met het milieu.
47	De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen en buitenland, vanuit de perspectieven bestuur, cultuur en levensbeschouwing.
51	De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
52	De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de

	wereldgeschiedenis.
56	De leerlingen verwerven enige kennis over krijgen en waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

2.2 ONZE VISIE OP BURGERSCHAPSONDERWIJS

Op onze school herkennen teamleden en ouders zich fundamenteel in de volgende twee kernwaarden: **veelkleurigheid** en **veiligheid**. Dit betekent dat er in de school ruimte moet zijn voor een diversiteit aan visies, levenswijzen, levensovertuigingen en achtergronden. Die ruimte moet gecreëerd worden en die moet voortdurend aandacht krijgen. Elke visie doet ertoe, elke manier van leven en geloven mag er zijn. In het onderwijs wordt werk gemaakt van veiligheid doordat in de praktijk elke visie of levenswijze gelijkwaardig is aan de ander en het waard is ontdekt te worden en er mee in dialoog te gaan. Leerlingen en leerkrachten dienen zich altijd veilig te voelen om zich te kunnen uitdrukken. Deze kernwaarden maakt de school tot een oefenplaats van samenleven waar leerlingen zichzelf kritisch en bewust ontwikkelen tot mensen die respectvol de dialoog met anderen kunnen voeren. Hierover vindt blijvend het gesprek plaats. Dit betekent dan ook dat al deze vertegenwoordigers van de school achter dit verhaal kunnen en moeten staan en deze in de praktijk uitdrukking moeten en kunnen geven.

Ook constateren we dat de leerlingen van onze school opgroeien in een omgeving waar sprake is van een toenemend individualisme (ieder voor zich). Daarom willen wij dat onze school een veilige plek is waar leerlingen leren om verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf én voor hun omgeving.

Belangrijke kernbegrippen in dit kader zijn voor ons:

- veelkleurigheid
- veiligheid
- respect en tolerantie
- waarden en normen, regels en afspraken
- een open houding, geen vooroordeeldenker
- democratische houding
- gelijkwaardigheid

Wij vinden het onze taak om de leerlingen op een goede manier voor te bereiden op de maatschappij. Ook nu al maken de leerlingen deel uit van de samenleving. Democratie en burgerschap zijn geen gebieden die in aparte lesjes onderwezen worden op school. Beiden maken deel uit van het pedagogisch klimaat op onze school. Hoe kinderen opgevoed worden, hoe personeelsleden met elkaar omgaan, de houding, kennis en vaardigheden die daarbij nodig zijn vormen het pedagogisch klimaat waarbij democratie een leidend principe is. Natuurlijk is opvoeden

tot democratie niet alleen de taak van de school. Voor veel leerlingen heeft de opvoeding thuis, binnen de eigen levensbeschouwelijke gemeenschap, op straat, of in de vereniging meer invloed op het vormen tot democratische burgerschap dan het onderwijs. Dit betekent een relativering van de verwachtingen en van de effecten van burgerschapsvorming. Wij zijn van mening dat wij een gedeelde verantwoordelijkheid hebben voor de wijze waarop de toekomstige burger zich zal gaan manifesteren. Dat houdt in dat wij ons pedagogische klimaat en ons onderwijs zo inrichten dat er sprake is van een open en respectvolle leeromgeving gebaseerd op democratische waarden. En dan gaat het niet alleen om het overbrengen van kennis over democratie, maar vooral om kinderen te leren zich te gedragen in een democratische gemeenschap. Kinderen ontwikkelen zich als individu, en ook als lid van een groep. Hier hoort bij dat er door kinderen keuzes en afwegingen gemaakt moeten worden om samenwerking makkelijker te maken.

Coöperatieve werkvormen dragen bij aan het ontwikkelen van de vaardigheden die horen bij het maken van die keuzes en afwegingen. Coöperatief werken is daarom ook een onderdeel van ons EDI model. Samenwerken zetten we ook in tijdens het thematisch werken.

2.3 HOE ZIE JE HET TERUG IN ONZE SCHOOL?

Naast de verplichte kerndoelen is, zoals eerder genoemd, onze school een oefenplaats voor burgerschap. Op onze school vinden wij het belangrijk aandacht te geven aan drie hoofdthema's; identiteit, democratie en participatie. Dit doen wij omdat wij zien dat leerlingen weinig problemen hebben met het uiten van hun mening, maar wel moeite hebben met het reflecteren, beargumenteren en onderbouwen van deze mening. Verschillende lesmaterialen en projecten worden vormgegeven tot een inspirerend aanbod, waarin burgerschap, of zoals wij het bij ons op school noemen: 'ontmoetingsleren' constant aan bod komt. Door deze activiteiten vorm te geven in de school (per klas, groep overstijgend of als schoolproject) werken we samen aan de basiswaarden van onze democratie. Dit zie je in de school terug door de activiteiten die wij ondernemen en benoemen als 'ontmoetingsleren'. Dit voel je tevens in de veilige sfeer die in onze school heerst en dit zie je aan het gedrag van leerlingen én leerkrachten.

Wij maken als school bewust de keuze om burgerschap te integreren in ons lesaanbod en dus niet als apart vak te onderwijzen. Burgerschap zit immers verweven in veel van de goede dingen die wij in de school doen. Burgerschapsvorming zit bijvoorbeeld in ons aanbod voor sociaal-emotionele vorming, levensbeschouwelijk onderwijs, in onze visie & waarden, in ons cultuuronderwijs, taalonderwijs en in ons thematisch onderwijs/zaakvakken. Burgerschap is bij ons geen vak, maar een 'manier van zijn' in de school. Dit is in de basisschool als oefenplaats enorm verweven in ons pedagogisch klimaat. Juist bij het spelen op het schoolplein, bij het vrij spelen/werken en bij samenwerkingsopdrachten wordt heel veel geleerd. Zeker als de leerkracht zaken bespreekbaar maakt met de leerlingen.

Burgerschap bij onze schakelgroepen

De schakelklassen van Kindcentrum de Rietpluim hebben een aanbod, gericht op bevordering van integratie en burgerschap en heeft, door middel van leerling gesprekken, kringgesprekken, observaties, groepsopdrachten en activiteiten, inzicht in de opvattingen, houdingen en gedragingen van onze leerlingen op dit gebied. We denken daarbij aan uitingen van intolerantie, radicale ideeën en discriminatie. We vinden het belangrijk dat onze leerlingen zelfbewust zijn, zelfverzekerd zijn, dat ze naar elkaar leren luisteren en dat ze andere opvattingen respecteren.

We helpen de kinderen in de tijd die ze bij ons op school doorbrengen onderdeel uit te maken van de Nederlandse Maatschappij. Dit doen we door ze taalvaardig te maken en de sociaal emotionele voorwaarden aan te leren die nodig zijn voor sociale integratie. Tijdens kringgesprekken maken de leerlingen uit de midden en bovenbouw kennis met andere culturen en godsdiensten. Ook het leergebied burgerschap en integratie komt vooral tijdens kringgesprekken aan bod.

2.4 KC DE RIETPLUIM ALS OEFENPLAATS

In het Kindcentrum leven we als leerlingen en leerkrachten met elkaar in een minisamenleving. In het Kindcentrum oefenen de leerlingen (en ook de leerkrachten) in het samenleven met elkaar. Wij zien daarom het kindcentrum als belangrijke oefenplaats voor het leren van houdingen/attitudes, reflectie/meningsvorming, en sociale vaardigheden. Dit doen wij door bijvoorbeeld:

- Het elkaar aanspreken wanneer je je niet houdt aan de afgesproken regels.
- Oefenen in democratie (eigen standpunt bepalen, samen een conflict oplossen, samen afspraken maken en nakomen).
- Leerlingen betrekken bij allerlei schoolaangelegenheden waarbij ze ook zelf met voorstellen komen en die uitwerken.
- Leerlingen te leren zelf conflicten op te lossen.

3. BURGERSCHAP IN DE PRAKTIJK

3.1 DOELEN VAN ONS BURGERSCHAPSONDERWIJS OP KC DE RIETPLUIM

De uitwerking van burgerschap hebben we ondergebracht in de voor ons drie belangrijke domeinen: identiteit, democratie en participatie. Waarbij we per bouw de doelen hebben beschreven en een doorgaande lijn hebben gemaakt in de leerinhouden.

Hierin hebben wij een onderscheid gemaakt tussen de reguliere groepen en de schakelgroepen. Voor de leerlingen van de schakelgroepen vinden we dat we in principe dezelfde doelen willen bereiken, echter speelt de taal een belemmerende rol. Omdat de leerlingen van de schakelgroepen na 1-2 jaar doorstromen naar het reguliere onderwijs hebben we goed gekeken naar de haalbaarheid van de doelen.

3.1.1 IDENTITEIT

Onze school is een samenwerkingsschool. Op onze school vinden wij het van belang dat wij met onze leerlingen werken aan het thema identiteit. Wij willen dat er nagedacht wordt over het leven en het samenleven. Alsmede het samenwerken.

Op onze samenwerkingsschool hebben wij elkaar gevonden in het ontmoetingsleren. Binnen het ontmoetingsleren kijken we naar de volgende 3 aspecten;

- vorming als mens;
- het leren samenleven;
- zingeving.

Belangrijkste leerdoelen

Vorming als mens

- **Zelfbewustzijn:** Kinderen leren hun eigen sterke punten, zwakke punten en unieke eigenschappen kennen. Dit helpt hen om zelfvertrouwen op te bouwen en een positief zelfbeeld te ontwikkelen.
- **Veerkracht:** Een sterke identiteit helpt kinderen om beter om te gaan met uitdagingen en tegenslagen, wat vooral belangrijk is in een omgeving met minder middelen.
- **Reflectie en meningsvorming:** Eveneens hechten wij er waarde aan dat kinderen leren na denken (reflectie) en praten over (meningsvorming) de manier waarop ze in het leven staan en tegen de dingen aankijken.

Het leren samenleven

- **Respect voor diversiteit:** Door te begrijpen dat iedereen een unieke identiteit heeft, leren kinderen respect en waardering voor verschillen in cultuur, achtergrond en perspectieven.
- **Sociale vaardigheden:** Wij streven er naar om leerlingen praktische vaardigheden bij te brengen waardoor ze zich sociaal competent gaan voelen en gedragen. Samenwerken leert kinderen belangrijke sociale vaardigheden zoals communicatie, respectvol omgaan met elkaar, empathie en probleemoplossing. Deze vaardigheden zijn cruciaal voor hun toekomstige succes. Hiermee kunnen we bijdragen aan het verminderen van sociale problemen zoals pesten, discriminatie en uitsluiting.
- **Gemeenschapsgevoel:** Door samen te werken, ontwikkelen kinderen een gevoel van verbondenheid en solidariteit met hun klasgenoten en de bredere gemeenschap. Ook het leren van de Nederlandse taal bij de schakelgroepen zorgt voor verbinding en een gemeenschapsgevoel. Dit is helpend om een positieve en ondersteunende schoolomgeving te creëren waar wij veel waarde aan hechten. Veiligheid is een voorwaarde om tot leren te komen.

Zingeving

- **Doelen/gelijke kansen:** Door te focussen op identiteit en samenwerking, krijgen kinderen de tools en het vertrouwen om hun volledige potentieel te bereiken, ongeacht hun achtergrond.

Door deze thema's te integreren in het onderwijs, kunnen we een sterke basis leggen voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen, wat hen helpt om succesvol en gelukkig te zijn in hun verdere leven.

Hoe ziet dat eruit in de praktijk? Hieronder vindt u het schema qua opbouw van het aanbod in onze school.

Regulier:

Domein Identiteit	Doel	Aanbod	Hoe? (methoden, activiteiten e.d.)
Groep 1/2	-De leerling ontdekt dat er verschillende emoties zijn en dat	De leerkracht bespreekt verschillen en overeenkomsten tussen elkaar, tegelijkertijd bevordert de	-Werken met het boek Kleurenmonsters

	hij/zij gedachten & gevoelens kan uiten. -De leerling ontdekt dat er verschillen en overeenkomsten bestaan tussen mensen. -De leerling ontwikkelt zelfvertrouwen. -De leerling leert omgaan met teleurstellingen. -De leerling leert presenteren.	leerkracht het samen spelen, samen delen en fijn samen werken met elkaar. De leerkracht maakt situaties concreet door ze uit te spelen zodat leerlingen dit kunnen ervaren. De leerkracht bevordert het opbouwen van een positieve groepsfeer. De leerkracht leert leerlingen: -op je beurt wachten; -luisteren naar elkaar; - interesse tonen in elkaar; -vriendelijk zijn tegen elkaar; - beleefd zijn tegen volwassenen; - ruzies oplossen; -elkaar helpen; -elkaar troosten; -hulp durven vragen; -voor jezelf durven opkomen.	-KiVa lessen (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Onderbouwd (zie handleiding) -Kleur op school lessen (zie handleiding) -Feesten vieren -Kaarten actie voor mensen die in een kwetsbare positie zitten -Ik rapport -Ik tas -Kindgesprekken
Groep 3/4	Zie hierboven + -De leerling weet dat er verschillende emoties zijn en dat hij/zij gedachten, gevoelens, opvattingen en wensen kan uiten. -De leerling kan luisteren naar een ander en rekening houden met een ander. -De leerling weet dat er verschillen en overeenkomsten bestaan tussen mensen. En leert dat deze verschillen er mogen zijn. -De leerling leert reflecteren. -De leerling kan zich onderscheiden van een ander. -De leerling weet dat mensen elkaar nodig hebben. -De leerling leert dat je op verschillende vlakken beter kunt zijn dan andere.	De leerkracht: - bevordert het spelen en werken met verschillende leerlingen; - bevordert het helpen van anderen; -leert de leerlingen dat we niet allemaal hetzelfde zijn en dat verschillen er mogen zijn; -leert hen dat we op verschillende manieren kunnen leren; -leert leerlingen dat je moeite moet doen in bepaalde situaties waarbij je iets gaat leren; -leert leerlingen complimenten geven en ontvangen.	-KiVa lessen (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Kleur op school lessen (zie handleiding) -Feesten vieren -Kaarten actie voor mensen die in een kwetsbare positie zitten -Ik rapport -Vierkeewijzer thema (zie handleiding) -Rots & water lessen -De leerkuil -Presentaties Vierkeewijzer -Kindgesprekken

Groep 5/6	Zie hierboven + -De leerling is bekend met de verschillen in thuis-/gezinssituaties en leefvormen. -De leerling heeft inzicht in verschillende religieuze en levensbeschouwelijke stromingen. -De leerling kan zich verplaatsen in een ander. -De leerling kan een ander ergens bij betrekken. -De leerling kan discriminatie herkennen. -De leerling kan verdraagzaam zijn.	Zie hierboven + De leerkracht: -besteed aandacht aan identiteit, normen en waarden; -bevordert inzicht in verschillen tussen mensen op verschillende vlakken; -bevordert het inzicht tussen goed en slecht.	Zie hierboven + -Boekbespreking -Spreekbeurt
Groep 7/8	Zie hierboven + -De leerling is bekend met godsdienstvrijheid, multiculturele samenleving, tradities en rituelen, vooroordelen en mensen-/kinderrechten. -De leerling leert op een respectvolle manier om kritiek te geven. -De leerling kan omgaan met vrijheden en beperkingen. -De leerling kan zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en daar keuzes op baseren. -De leerling kan discriminatie en uitsluiting herkennen. -De leerling kan omgaan met groepsdruk. -De leerling leert solidair te zijn.	Zie hierboven + De leerkracht: -besteed aandacht aan ons recht op vrijheid; -geeft lessen ter voorbereiding op de overgang naar het Voortgezet Onderwijs.	-Zie hierboven + -Schoolkamp -Boekendoos -Lapbook -Verslagen

Schakelonderwijs:

We maken een onderscheid vanaf de middenbouw in het aanbod dat we de leerlingen bieden in de eerste 10 maanden dat zij bij ons op school zitten en vanaf 10 maanden. Dit heeft te maken met de taalbarrière.

Domein	Doel	Aanbod	Activiteit
Identiteit			
Onderbouw	-De leerling ontdekt dat er verschillende emoties zijn en dat	De leerkracht bespreekt verschillen en overeenkomsten tussen elkaar, tegelijkertijd bevordert de	-Boek Kleurenmonsters

	hij/zij gedachten & gevoelens kan uiten. -De leerling ontdekt dat er verschillen en overeenkomsten bestaan tussen mensen. -De leerling ontwikkelt zelfvertrouwen. -De leerling leert omgaan met teleurstellingen. -De leerling leert presenteren. -De leerling leert wat respectvol gedrag is. -De leerling leert dat mensen elkaar nodig hebben en kan een ander erbij betrekken. -De leerling kan verdraagzaam zijn. -De leerling gaat zorgvuldig om met materialen.	leerkracht het samen spelen en samen werken met elkaar.	-Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Onderbouwd (zie handleiding) -Feesten vieren -Team up! -Thema's Wereld vol woorden -Prentenboeken -Zien is snappen (zie handleiding) -Woorden in prenten (zie handleiding) -Logo 3000 (zie handleiding) -Thema's belevingswereld
Middenbouw (1^e jaar)	-De leerling weet dat er verschillende emoties zijn en dat hij/zij gevoelens, opvattingen en wensen kan uiten. -De leerling weet dat er verschillen en overeenkomsten bestaan tussen mensen. En leert dat deze verschillen er mogen zijn. -De leerling is bekend met de verschillen in thuis-/gezinssituaties en leefvormen. -De leerling kan zich verplaatsen in een ander en kan rekening houden met een ander. -De leerling kan zich onderscheiden van een ander. -De leerling weet dat mensen elkaar nodig hebben en kan een ander erbij betrekken. -De leerling weet wat respectvol gedrag inhoudt.	Zie hierboven + De leerkracht: - bevordert het spelen en werken met verschillende leerlingen; - bevordert het helpen van anderen; -leert de leerlingen dat we niet allemaal hetzelfde zijn en dat verschillen er mogen zijn; -besteed aandacht aan identiteit, normen en waarden.	-Boek Kleurenmonsters -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Feesten vieren -Team up! (zie handleiding) -Thema's Wereld vol woorden (zie handleiding) -Prentenboeken -Zien is snappen (zie handleiding) -Woorden in prenten (zie handleiding) -Logo 3000 (zie handleiding)
Middenbouw (Vanaf 10 maanden onderwijs)	Zie hierboven + -De leerling heeft inzicht in verschillende religieuze en levensbeschouwelijke stromingen.	Zie hierboven + De leerkracht:	Zie hierboven + -Kleur op school (zie handleiding)

		-leert de leerlingen kennis maken met verschillende religieuze en levenbeschouwelijke stromingen.	
Bovenbouw (1^e jaar)	Zie hierboven + -De leerling kan omgaan met vrijheden en beperkingen. -De leerling kan zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en daar keuzes op baseren. -De leerling kan omgaan met groepsdruk. -De leerling is bekend met verschillende tradities en rituelen.	Zie hierboven + De leerkracht: -bevordert inzicht in verschillen tussen mensen op verschillende vlakken; -bevordert het inzicht tussen goed en slecht. (goed-> wat mag wel, slecht -> het mag niet-> bijvoorbeeld discrimineren/pijn doen)	Zie hierboven + -Grij of the day
Bovenbouw (vanaf 10 maanden onderwijs)	Zie hierboven + -De leerling is bekend met godsdienstvrijheid, multiculturele samenleving, vooroordelen en mensen-/kinderrechten. -De leerling kan discriminatie en uitsluiting herkennen.	Zie hierboven + De leerkracht: -besteed aandacht aan ons recht op vrijheid; -geeft lessen ter voorbereiding op de overgang naar het Voortgezet Onderwijs.	Zie hierboven + -Aanbod wereldoriëntatie (zie lessenserie) -Nieuwsbegrip

3.1.2 DEMOCRATIE

Een belangrijk aspect van burgerschapsvorming is kennisoverdracht. In ons Kindcentrum leren de leerlingen hoe de democratie werkt. Dit leren we hen o.a. tijdens de lessen Vierkeerwijzer (wereldoriëntatie) en door aandacht te besteden aan de actualiteit. Ook laten we de leerlingen deelnemen aan democratische processen door oefening in de praktijk. Bijvoorbeeld door zich vaardigheden eigen te maken om conflicten op te lossen en verkiezingen voor de leerlingenraad.

Vervolgens mogen leerlingen deze vaardigheden in de praktijk brengen. Het Kindcentrum dient als oefenplaats.

Om adequaat deel te nemen aan de maatschappij, is het essentieel dat leerlingen begrijpen hoe een democratische samenleving werkt. Maar ook zullen wij de kinderen moeten leren hoe je echt nieuws van 'fake news' onderscheidt en dat wij ze leren wat goede bronnen van informatie zijn.

Belangrijkste leerdoelen

Spelregels van de Democratie

- Leerlingen leren wat de basisprincipes en regels van een democratie zijn.
- Ze begrijpen hoe democratische processen werken en wat hun rol daarin kan zijn.

Grondrechten en Maatschappelijke Plichten

- Leerlingen worden geïnformeerd over hun grondrechten en de plichten die ze hebben in de maatschappij.
- Ze leren het belang van deze rechten en plichten voor een goed functionerende samenleving.

Meepraten en Meebeslissen

- Leerlingen ontdekken waarover ze mogen meepraten en meebeslissen.
- Ze leren hoe ze hun stem kunnen laten horen en invloed kunnen uitoefenen op beslissingen.

Door deze leerdoelen en activiteiten krijgen leerlingen de kennis en vaardigheden die nodig zijn om actief en verantwoordelijk deel te nemen aan de maatschappij.

Hoe ziet dat eruit in de praktijk? Hieronder vindt u het schema qua opbouw van het aanbod in onze school.

Regulier:

Domein Democratie	Doel	Aanbod	Hoe? (methoden, activiteiten e.d.)
Groep 1/2	-De leerling is bekend met de regels en afspraken van onze school. -De leerling kan participeren in gesprekken in de groep. -De leerling ontdekt dat ze mogen meepraten en meebeslissen. -De leerling leert hoe ze hun stem mogen laten horen en invloed kunnen uitoefenen op beslissingen. -De leerling leert dat je voor je eigen mening mag uitkomen. -De leerling leert omgaan met de stem van de meerderheid.	De gedragsspecialist bespreekt de ABC piramide met de leerlingen. De leerkracht bespreekt: - gedurende het jaar de afspraken; -verschillende situaties die zich voor (kunnen) doen in de klas of buiten. De leerkracht leert leerlingen: -te luisteren; -hoe op elkaar te reageren; -afspraken na te komen; - keuzes en afwegingen maken zodat samenwerking wordt bevordert. De leerkracht draagt zorg voor een pedagogisch klimaat waarin er sprake is van een open en respectvolle leeromgeving. De leerkracht leert de beginselen van een democratie door o.a. vergaderingen in de klas te beleggen en te stemmen.	-KiVa lessen (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Onderbouwd (zie handleiding) -Kleur op school (zie handleiding)
Groep 3/4	Zie hierboven + - De leerling kan de afspraken nakomen. -De leerling kan oplossingen bedenken bij conflicten.	Zie hierboven + De leerkracht: - bevordert gesprekken over actuele onderwerpen;	-KiVa lessen (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide

	-De leerling weet dat je een eigen mening mag hebben en een eigen standpunt mag bepalen.	-stimuleert leerlingen oplossingen te bedenken bij verschillende situaties; -laat leerlingen meebeslissen bij klassenaangelegenheden; -geeft meisjes en jongens dezelfde kansen en taken.	-Kleur op school (zie handleiding) -Thema's Vierkeewijzer (zie handleiding) -Taalactief (v.a. groep 4) (zie handleiding) -Blink (v.a. groep 4) (zie handleiding) -Schooltv
Groep 5/6	Zie hierboven + -De leerling kan omgaan met feedback/kritiek. -De leerling kan accepteren dat anderen een andere mening hebben. -De leerling leert hoe je open kan staan voor de meningen van anderen en dat je hierdoor soms je mening bij kunt stellen. -De leerling kan zich berusten in een meerderheidsbesluit. -De leerling leert bewust omgaan met (digitale) media. De leerling is bekend met de volgende begrippen: -democratie -monarchie -dictatuur -gemeentebestuur en landsbestuur -recht en onrecht	Zie hierboven + De leerkracht: -laat verschillende onderwerpen aan bod komen (politieke onderwerpen, oorlogen, uiterlijke kenmerken en geaardheid); -draagt kennis over m.b.t. democratie en leert kinderen zich te gedragen in een democratische gemeenschap; -plant het voeren van een debat waarin je je eigen mening verdedigt op een goede manier (zonder alleen maar te 'roepen').	Zie hierboven + - Gastlessen wereldoriëntatie -Presentaties -Leerlingenraad -Jeugdjournaal -Basicly (zie handleiding)
Groep 7/8	Zie hierboven + De leerling is bekend met de volgende begrippen: - staatinrichting van Nederland en Europa; -Europese gemeenschap en Verenigde Naties; -wetten, politieke partijen;	Zie hierboven + De leerkracht: -informeert leerlingen over hun grondrechten en de plichten die zij hebben in de maatschappij; -leert leerlingen het belang van rechten en plichten voor een goed functionerende maatschappij;	-Zie hierboven + -Lesaanbod Prinsjesdag en 4/5 mei

	-ontstaansgeschiedenis van Nederland als republiek; -machtsmisbruik, onderdrukking; -rechtspraak en kinderrechten. -De leerling kan kritische vragen stellen bij maatschappelijke kwesties. -De leerling kan informatie beoordelen uit de media.	-laat leerlingen een eigen (politieke) partij oprichten en verdedigen; -bespreekt wat diverse wereldleiders hebben betekend; -bespreekt wereldproblemen; (wat kun jij/wat kunnen wij hieraan doen? Betekenen?) -besteed aandacht aan staatsinrichting en Prinsjesdag.	
--	--	--	--

Schakelonderwijs:

We maken een onderscheid vanaf de middenbouw in het aanbod dat we de leerlingen bieden in de eerste 10 maanden dat zij bij ons op school zitten en vanaf 10 maanden. Dit heeft te maken met de taalbarrière.

Domein	Doel	Aanbod	Activiteit
Democratie			
Onderbouw	-De leerling is bekend met de regels en afspraken van onze school. - De leerling kan de afspraken nakomen. -De leerling kan participeren in gesprekken in de groep. -De leerling ontdekt dat ze mogen meepraten en meebeslissen. -De leerling leert hoe ze hun stem mogen laten horen en invloed kunnen uitoefenen op beslissingen. -De leerling leert dat je voor je eigen mening mag uitkomen. -De leerling leert omgaan met de stem van de meerderheid.	De leerkracht bespreekt: - gedurende het jaar de afspraken; -verschillende situaties die zich voor (kunnen) doen in de klas of buiten; De leerkracht leert leerlingen: -te luisteren; -hoe op elkaar te reageren; -afspraken na te komen; - keuzes en afwegingen maken zodat samenwerking wordt bevordert. De leerkracht geeft meisjes en jongens dezelfde kansen en taken. De leerkracht draagt zorg voor een pedagogisch klimaat waarin er sprake is van een open en respectvolle leeromgeving.	-Team up -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Onderbouwd (zie handleiding) -Thematisch werken(zie lessenserie) -Prentenboeken
Middenbouw (1^e jaar)	Zie hierboven + -De leerling kan oplossingen bedenken bij conflicten. -De leerling weet dat je een eigen mening mag hebben en een eigen standpunt mag bepalen. -De leerling leert omgaan met feedback/kritiek.	Zie hierboven + De leerkracht: -stimuleert leerlingen oplossingen te bedenken bij verschillende situaties; -laat leerlingen meebeslissen bij klassenaangelegenheden.	-Team up (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide

	-De leerling leert accepteren dat anderen een andere mening hebben. -De leerling leert hoe je open kan staan voor de meningen van anderen		-Thema's Wereld vol woorden (zie handleiding) -Prentenboeken - Schooltv
Middenbouw (vanaf 10 maanden)	Zie hierboven + -De leerling weet dat je een eigen mening mag hebben en een eigen standpunt mag bepalen.	Zie hierboven + De leerkracht: - bevordert gesprekken over actuele onderwerpen.	Zie hierboven + -Taalactief (zie handleiding) -Jeugdjournaal -Spelvormen
Bovenbouw (1 ^e jaar)	Zie hierboven + -De leerling kan omgaan met feedback/kritiek. -De leerling kan accepteren dat anderen een andere mening hebben.	Zie hierboven + De leerkracht leert de beginselen van een democratie door o.a. vergaderingen in de klas te beleggen en te stemmen.	Zie hierboven + - Gastlessen wereldoriëntatie -Presentaties -Grijf of the day
Bovenbouw (vanaf 10 maanden)	Zie hierboven + -De leerling leert hoe je open kan staan voor de meningen van anderen en dat je hierdoor soms je mening bij kunt stellen. -De leerling kan zich berusten in een meerderheidsbesluit. -De leerling leert bewust omgaan met (digitale) media. De leerling is bekend met de volgende begrippen: -democratie -monarchie -dictatuur -gemeentebestuur en landsbestuur -recht en onrecht - staatinrichting van Nederland en Europa; -Europese gemeenschap en Verenigde Naties; -wetten, politieke partijen;	Zie hierboven + De leerkracht: -laat verschillende onderwerpen aan bod komen (politieke onderwerpen, oorlogen, uiterlijke kenmerken en geaardheid); -draagt kennis over m.b.t. democratie en leert kinderen zich te gedragen in een democratische gemeenschap; -informeert leerlingen over hun grondrechten en de plichten die zij hebben in de maatschappij; -leert leerlingen het belang van rechten en plichten voor een goed functionerende maatschappij; -laat leerlingen een eigen (politieke) partij oprichten en verdedigen; -bespreekt wat diverse wereldleiders hebben betekend; -bespreekt wereldproblemen. (wat kun jij/wat kunnen wij hieraan doen? Betekenen?)	-Zie hierboven + -Aanbod wereldoriëntatie -Lesaanbod Prinsjesdag en 4/5 mei -Nieuwsbegrip (zie handleiding)

	-ontstaansgeschiedenis van Nederland als republiek; -machtsmisbruik, onderdrukking; -rechtspraak en kinderrechten. -De leerling kan kritische vragen stellen bij maatschappelijke kwesties. -De leerling kan informatie beoordelen uit de media.	-besteed aandacht aan staatsinrichting en Prinsjesdag.	
--	--	--	--

3.1.3 PARTICIPATIE

Actief Burgerschap betekent in ons Kindcentrum ook dóén: deelnemen aan de samenleving. Participatie betekent zowel:

- Deelname een politiek besluitvorming (relatie burgeroverheid)
- Deelname aan maatschappelijke verbanden (burgers onderling)

We gaan ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Ons onderwijs is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Door het ontmoetingsleren kan de school zich goed richten op dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Op de Rietpluim ervaren we de brede variatie van achtergronden als een verrijking en meerwaarde voor eenieder. We besteden aandacht aan verschillende geestelijke stromingen, waarbij het gaat om het kennis laten maken met en niet om het overtuigen. We zien een sterke relatie tussen levensbeschouwelijke vorming, sociaal-emotionele ontwikkeling (o.a. omgaan met de ander en de omgeving), ontwikkeling van sociale vaardigheden, actief burgerschap en sociale cohesie. We vinden het belangrijk dat leerlingen op een goede wijze met elkaar omgaan en dat ze respect hebben voor de mening en visie van anderen.

Belangrijkste leerdoelen

Houding/attitude

Een attitude ontwikkelen, die zich kenmerkt door:

- openstaan voor de diversiteit aan opvattingen, geloven, etniciteit en culturen in onze samenleving;
- hanteren van basiswaarden zoals gelijkwaardigheid van mensen, vrijheid van meningsuiting en afwijzen van discriminatie;
- verantwoordelijkheid willen en durven nemen;
- ontwikkelen van waarden en normen
- samen werken en samenspelen

(Tegen ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen en leraren m.b.t. deze basiswaarden stellen wij ons met kracht te weer.)

Deelname aan politieke besluitvorming

- Bevorderen van de relatie tussen burger en overheid.
- Leerlingen betrekken bij politieke processen, zoals verkiezingen.

Deelname aan maatschappelijke verbanden

- Bevorderen van interactie en samenwerking tussen burgers onderling.
- Leerlingen laten deelnemen aan maatschappelijke activiteiten en discussies.

Bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie:

- Onderwijs gericht op het bevorderen van actief burgerschap.
- Leerlingen laten opgroeien in een pluriforme samenleving.

Ontmoetingsleren

- Leerlingen kennis laten maken met verschillende achtergronden en culturen.
- Bevorderen van begrip en respect voor diversiteit.
- Leerlingen kennis laten maken met verschillende levensbeschouwelijke stromingen. (o.a. Christendom, Islam, Boeddhisme, Hindoeïsme)
- Verbinding leggen tussen levensbeschouwelijke vorming en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Integratie van burgerschap in het dagelijkse programma

- Praktische activiteiten zoals bezoeken aan het stembureau en bespreken van actuele onderwerpen.
- Voorbeelden zoals het kinderpardon en uitzettingen gebruiken om maatschappelijke kwesties te bespreken.

(In het levensbeschouwelijk burgerschapsonderwijs heeft geen enkele leerkracht als doel een geloof of andere levensbeschouwing over te dragen.)

Hoe ziet dat eruit in de praktijk? Hieronder vindt u het schema qua opbouw van het aanbod in onze school.

Regulier:

Doel	Doel	Aanbod	Hoe? (methoden, activiteiten e.d.)
Participatie			
Groep 1/2	De leerling leert: -meedenken; -meepraten;	De leerkracht bespreekt: - gedurende het jaar de afspraken; -verschillende situaties die zich voor (kunnen) doen in de klas of buiten.	-KiVa lessen (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden

	-meebeslissen (bijvoorbeeld over lokaal inrichting, invulling thema/project, aanschaf nieuwe boeken) De leerling weet wat respectvol gedrag inhoudt; -hij/zij leert respectvol luisteren en reageren; -leert vriendelijk en beleefd zijn.	De leerkracht initieert kringgesprekken en/of klassenvergaderingen waarbij er o.a. wordt gestemd. De leerkracht leert leerlingen: -te luisteren; -hoe op elkaar te reageren; -afspraken na te komen; -te zorgen voor jezelf en elkaar; -zorg voor de leefomgeving, materie en het milieu. De leerkracht vertelt/leest verhalen voor vanuit verschillende bronnen (zowel seculier als geestelijke stromingen) en bespreekt dit met de leerlingen. Daarnaast worden tradities besproken en de herkomst/betekenis van feestdagen uitgelegd.	weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Onderbouwd (zie handleiding) -Kleur op school (zie handleiding) -Filosofen -Denkvierkanten/denksleutels -Lezen met leerlingen van andere groepen -Prentenboeken
Groep 3/4	Zie hierboven + De leerling is bekend met: -de samenleving (dorp, stad, land). De leerling leert samen doelen op te stellen voor eigen belang of gemeenschappelijk belang.	Zie hierboven + De leerkracht: -betreft iedere leerling bij de lessen/activiteiten; -stimuleert van en met elkaar leren en samenwerken. *De leerkracht leert onze leerlingen dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas.	-KiVa lessen (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Kleur op school (zie handleiding) -Filosofen -Denkvierkanten/denksleutels -Lezen met leerlingen van andere groepen -Prentenboeken -Thema's Vierkeerwijzer (zie handleiding) -Taalactief (v.a. groep 4) (zie handleiding) -Blink (v.a. groep 4) (zie handleiding) -Schooltv
Groep 5/6	Zie hierboven + De leerling is bekend met: -de samenleving (provincie, wijk en Europa)	Zie hierboven + De leerkracht: -laat leerlingen meebeslissen over klassenaangelegenheden;	Zie hierboven + -Gastlessen wereldoriëntatie -Presentaties

	-rechten van het kind. De leerling leert: -dat hij/zij invloed kan uitoefenen op besluitvorming in de groep; -oplossingen aan te dragen; -de leerling leert eigen leerdoelen op te stellen. De leerling heeft steeds meer inzicht in eigen capaciteiten.	-laat leerlingen meedoen aan acties voor het goede doel; -geeft leerlingen wisselende taken/verantwoordelijkheden; -leert leerlingen bij samenwerkingsopdrachten elkaar (opbouwende) feedback te geven; -leert leerlingen samen verantwoordelijk te zijn voor een eindproduct; praat met de leerlingen na over de stelling aan het einde bij het jeugdjournaal of n.a.v. een actualiteit uit het nieuws; -stimuleert leerlingen de klas, school en omgeving schoon te houden. *Vervolg groep 5/m 8; De leerkracht leert onze leerlingen dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Zo houden we klassenvergaderingen en heeft onze school een leerlingenraad, waarbij leerlingen van de groepen 5 t/m 8 de school vertegenwoordigen rondom verschillende onderwerpen.	-Leerlingenraad -Jeugdjournaal
Groep 7/8	Zie hierboven + -De leerling is bekend met: -de samenleving (regio, werelddelen); -rollen in een vergadering (voorzitter, secretaris, penningmeester); -ongelijkheid en discriminatie. De leerling leert om verantwoordelijkheid te nemen (voor eigen keuzes).	Zie hierboven + De leerkracht: -besteed aandacht aan het voeren van vergaderingen; -geeft leerlingen de ruimte om iets te organiseren voor het goede doel.	-Zie hierboven + -spreekbeurt -verslagen

Schakelonderwijs:

We maken een onderscheid vanaf de middenbouw in het aanbod dat we de leerlingen bieden in de eerste 10 maanden dat zij bij ons op school zitten en vanaf 10 maanden. Dit heeft te maken met de taalbarrière.

Domein	Doel	Aanbod	Activiteit
Participatie			

Onderbouw	De leerling leert: -meedenken; -meepraten; -meebeslissen (bijvoorbeeld over lokaal inrichting, invulling thema/project, aanschaf nieuwe boeken) De leerling leert wat respectvol gedrag inhoudt; -hij/zij leert respectvol luisteren en reageren; -leert vriendelijk en beleefd zijn.	De leerkracht bespreekt: - gedurende het jaar de afspraken; -verschillende situaties die zich voor (kunnen) doen in de klas of buiten. De leerkracht initieert kringgesprekken en/of klassenvergaderingen waarbij er o.a. wordt gestemd. De leerkracht leert leerlingen: -te luisteren; - hoe op elkaar te reageren; -afspraken na te komen; -te zorgen voor jezelf en elkaar; -zorg voor de leefomgeving, materie en het milieu. De leerkracht vertelt/leest verhalen voor vanuit verschillende bronnen (zowel seculier als geestelijke stromingen) en bespreekt dit met de leerlingen. Daarnaast worden tradities besproken en de herkomst/betekenis van feestdagen uitgelegd.	-Team up (zie handleiding) -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Onderbouwd (zie handleiding) -Prentenboeken -Thematisch werken (zie lessenserie) -Logo 3000 (zie handleiding)
Middenbouw	Zie hierboven + De leerling is bekend met: -de samenleving (dorp, stad, land). De leerling leert: -oplossingen aan te dragen. De leerling heeft steeds meer inzicht in eigen capaciteiten.	Zie hierboven + De leerkracht: - betreft iedere leerling bij de lessen/activiteiten; -stimuleert van en met elkaar leren en samenwerken; -leert onze leerlingen dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas.	-Team up -Gouden/zilveren weken (boek: Gouden weken 2.0 dient als onderlegger) -ABC piramide -Prentenboeken -Thema's Wereld vol woorden (zie handleiding) -Logo 3000 (zie handleiding) -Schooltv
Bovenbouw (1^e jaar)	Zie hierboven + De leerling is bekend met: -de samenleving (provincie, wijk en Europa) De leerling leert: -dat hij/zij invloed kan uitoefenen op besluitvorming in de groep.	Zie hierboven + De leerkracht: -laat leerlingen meebeslissen over klassenaangelegenheden; -geeft leerlingen wisselende taken/verantwoordelijkheden; -stimuleert leerlingen de klas, school en omgeving schoon te houden.	Zie hierboven + - Gastlessen wereldoriëntatie -Presentaties -Leerlingenraad
Bovenbouw (vanaf 10 maanden)	Zie hierboven + -De leerling is bekend met:	Zie hierboven + De leerkracht:	-Zie hierboven +

	-de samenleving (regio, werelddelen); -rechten van het kind; -ongelijkheid en discriminatie. De leerling leert om verantwoordelijkheid te nemen (voor eigen keuzes). De leerling leert eigen leerdoelen op te stellen.	-leert leerlingen samen verantwoordelijk te zijn voor een eindproduct; -praat met de leerlingen na over de stelling aan het einde bij het jeugdjournaal of n.a.v. een actualiteit uit het nieuws.	-Aanbod wereldoriëntatie (zie lessenserie) -Taalactief -spreekbeurt -verslagen -Nieuwsbegrip (zie handleiding)
--	--	--	--

3.2 THEMA'S EN METHODEN

Wij geven hieronder aan op welke wijze we in de verschillende groepen concrete invulling geven aan burgerschapsvorming.

Vierkeerwijzer

Wij hebben gekozen om in groep 1/2 om de Onderbouwde thema's te koppelen aan de Vierkeerwijzer thema's. Vanaf groep 3 werken we volledig met Vierkeerwijzer.

De Vierkeerwijzer-aanpak is een manier van thematisch werken waarbij kinderen, naast het verzamelen en ontwikkelen van kennis, worden verleid om vragen te stellen, samen te werken, op verschillende manieren verwerken en het geleerde op uiteenlopende wijze te presenteren. Binnen de wereldoriëntatie thema's worden houding, vaardigheden, denkwijzen en kennis in samenhang ontwikkeld.

Het werken met Vierkeerwijzer is gebaseerd op VIER stappen:

De V staat voor Vragen; hierbij leren kinderen een onderzoekende houding en opzoekvaardigheden

De I staat voor Ik; nieuwsgierig zijn en de durf hebben om eigen vragen te stellen

De E staat voor Ervaren en experimenteren; zelfstandigheid, samenwerken en spelen, samenleven, normen en waarden, respect voor elkaar, houden aan afspraken, eigen talenten leren kennen, positief zelfbeeld ontwikkelen, iedereen is verschillend, informatie verwerken uit verschillende bronnen, nieuw dingen durven kiezen, ICT en mediawijsheid.

De R van Resultaat; reflectie op eigen werk en handelen, kritische houding, voor de groep durven staan, eigen mening geven, mondeling taalgebruik, presentatievaardigheden, kritisch luisteren, eigenaarschap, verantwoordelijkheid dragen en een positief zelfbeeld.

Inzicht in resultaten

Bij Vierkeerderwijzer moeten ALLE leerlingen de vragen, die aan de start van een nieuw thema worden geïntroduceerd, voor 100% kunnen beantwoorden. De kerndoelen zijn altijd verwerkt in de vragen. De verwerking mag op verschillende manieren. De leerkracht bekijkt of aan de gestelde doelen is voldaan. Op deze manier houden wij zicht op de resultaten.

JAARPLANNING IN 4 BOUWEN

De onderstreepte thema's bevatten kerndoelen.

	Groep 1/2 kleeswijzers		Groep 3/4		Groep 5/6		Groep 7/8		Naam schoolthema:
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 1	Jaar 2	
Periode 1 ±6 wkn	In het ziekenhuis <u>Mijn lijf</u>	Wonen Ik hou van Holland	<u>Mijn lijf</u> kleeswijzermap	Ik hou van Holland kleeswijzermap	Gezondheid Eten en drinken Bewegen is gezond Allergie	Ik woon in Nederland Waar woon ik? Nederland Tema 23, 24: thema'sonderzoek Tema 25 tot 28: Ned (24)	<u>Mijn lichaam</u> Zintuigen Wat zit erom Shawn (Groenink)	West-Europa 100-velttip of thema'suur	Jaar 1: Mijn lijf Jaar 2: Waar woon ik?
kerstvakantie									
Periode 2 ±4 wkn	Indianen	Het weer (herfst)	Makke kleeswijzermap	Herfst kleeswijzermap	Prehistorie Dierleven	Alles verandert Herfst Paddenstoelen Het weer	Het wilde velden Maquette Tema 11: Dierlijke	Moeder aarde Hoeel onder onze voeten Rechten van de natuur	Jaar 1: Verrijzen! Jaar 2: Alles verandert
Periode 3 ±4 wkn	Hij komt (Sint)	Hij komt (Sint)	Sint kleeswijzermap	Sint kleeswijzermap	Oost en West lapboek of Huiswerk Tema 25, 26: thema'sonderzoek Tema 27-28: Ned (24)	Toen en Nu Vroeger was het anders Van vroeger tot nu Sint kleeswijzermap	Industrie Sint kleeswijzermap	Prullen en Revoluties Sint kleeswijzermap	Geen overkoepelend thema
kerstvakantie									

JAARPLANNING IN 4 BOUWEN

	Groep 1/2 kleeswijzers		Groep 3/4		Groep 5/6		Groep 7/8		Naam schoolthema:
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 1	Jaar 2	
Periode 4 ±7 wkn	Het is koud	Ridders en kasteelen	Vogels in de winter kleeswijzermap	Ridders en kasteelen kleeswijzermap	Poolgebieden	In de Middeleeuwen Vikingen Ridders en kasteelen Stad in de Middeleeuwen	Ontdekkings- reizen Tema 29: wereld	Oorlog en handen 20 jaar oorlog Gouden Eeuw werktuig maken	Jaar 1: Waarheen? Jaar 2: In de tijdsmachine
voorjaarsvakantie									
Periode 5 ±8 wkn	Sprookjes Dino's Op reis (verkeer)	In de dierentuin Van de boerderij Op safari	Dino's kleeswijzermap	Op safari kleeswijzermap	Op reis (verkeer) kleeswijzermap	Natuur om je heen Maakt 2 werken Hoe snel? Tema 23, 24: Ned (24), 25: thema'sonderzoek "De Rode Kruis" en "Flink Anthonis"	Twee keer post Tema 29: wereld	Wereld- dieren Leren Praktische Tema 29: wereld	Jaar 1: Pas op! Gevaar... Jaar 2: Beestenboek
molvakantie									
Periode 6 ±5 wkn	Piraten schatkaarten Tallulah	Sterren en planeten	Van bovenaf Kaarten en platte- gronden Tema 30: 24: thema'sonderzoek	Sterren en planeten kleeswijzermap	In het klein Maquette Tema 23, 24: thema'sonderzoek Tema 25-28: Ned (24)	Sterren en planeten Maquette Leren Presenteren	Azië en Oceanië Vakantieboek Tema 29: 24: thema'sonderzoek	Men op de dian De laatste 100 Tema 29: wereld	Jaar 1: Van bovenaf Jaar 2: De ruimte inf Jaar 1: Dat is knap Jaar 2: Halo wereld
Periode 7 ±4 wkn	Kunst De circuschool	Hallo Wereld Vakantie	Kunst kleeswijzermap	Hallo Wereld kleeswijzermap	Romeinen kleeswijzermap	Oude Egypte	Afrika 100-velttip Tema 29: 24: thema'sonderzoek	Europa 100-velttip Tema 29: 24: thema'sonderzoek	
zomervakantie									

Periode	Jaar 1	Kerdoelen	Jaar 2	Kerdoelen
1 (aug-sept)	Mijn lijf	34, 35, 37, 38	Waar woon ik?	35, 36, 37, 38, 39, 47, 56
2 (sept-okt)	Verhuizen!	37, 47, 51, 52, 56	Alles verandert	35, 37, 39
3 (nov-dec)	Sint Oost en West Industrie	39, 47, 51, 52, 56	Sint Toen en nu Pruiken en revoluties	51, 52, 56
4 (jan-febr)	Waarheen?	39, 47, 51, 52	In de tijdmachine	35, 36, 37, 51, 52, 56
5 (maart-april)	Pas op! Gevaar...	34, 35, 36, 37, 51, 52, 56	Beestenboel	39
6 (mei-juni)	Van bovenaf	35, 37, 51	De ruimte in!	39, 47, 51, 52
7 (juni-juli)	Dat is knap	51, 52, 56	Hallo wereld	34, 35, 37, 39, 51, 52, 56

Kerdoel 56 komt ook aan bod in ons cultuurplan. Waarin leerlingen enige kennis verwerven over en krijgen van waardering over cultureel erfgoed.

KiVa

KiVa werkt aan de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen. Daardoor wordt de sociale veiligheid op school versterkt en worden groepsproblemen zoals pesten effectief voorkomen. KiVa werkt dus preventief, maar het programma kent ook curatieve onderdelen voor wanneer er zich toch problemen voordoen.

De oplossing in de groep

Binnen KiVa ligt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen zoals pesters, slachtoffers of kinderen met veel of weinig vriendjes en vriendinnetjes. Want hoewel niet iedereen er verantwoordelijk voor is dat er groepsproblemen zijn, is iedereen er wel verantwoordelijk voor dat die problemen worden opgelost en in de toekomst worden voorkomen. KiVa gebruikt dus de kracht van de groep. Ons motto luidt dan ook: samen maken wij er een fijne school van!

Schoolbreed programma

KiVa is een schoolbrede aanpak. Dat wil zeggen dat KiVa aanbod heeft voor alle klassen van de basisschool. Verder betekent het dat KiVa interventies op schoolniveau, klassikaal niveau en individueel niveau combineert. Op schoolniveau streeft KiVa bijvoorbeeld naar een cultuur waarin wederzijdse acceptatie, respectvol en positief gedrag de norm is.

Op klassikaal niveau biedt KiVa onder meer ondersteuning voor adequaat klassenmanagement, terwijl op individueel niveau gewerkt wordt aan de sociale vaardigheden en de sociaal-emotionele ontwikkelingen van de leerlingen. Verschillende onderzoeken laten zien dat schoolbrede programma's het meest effectief zijn om de sociale veiligheid op school te versterken en pesten tegen te gaan.

Preventief en curatief

KiVa kenmerkt zich door een preventieve aanpak, maar het programma kent ook curatieve onderdelen. Het preventieve gedeelte van KiVa richt zich op positieve groepsvorming. Doordat er met KiVa positieve groepsnormen worden gecreëerd, ontstaat er een sociaal klimaat waarin negatief gedrag niet past. Positief gedrag wordt door de groep gestimuleerd, negatief gedrag wordt collectief afgekeurd. Daardoor vertonen leerlingen minder negatief gedrag, zoals pesten of grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast kent KiVa curatieve aspecten, zoals de steungroepaanpak en de herstelmethode.

Structureel komend de volgende thema's aan bod:

- **Zelfbeeld**
De leerlingen leren met hun mogelijkheden en grenzen om te gaan:
 - ze hebben zelfvertrouwen;
 - ze kunnen gedragsimpulsen beheersen;
 - ze kunnen en durven voor zichzelf en anderen op te komen.
- **Sociaal gedrag**
De leerlingen leveren een positieve bijdrage in de groep:
 - ze gaan respectvol met anderen om;
 - ze handelen naar algemeen geaccepteerde normen en waarden;
 - ze respecteren verschillen in levensbeschouwing en cultuur;
 - ze durven in de groep voor hun eigen standpunt uit te komen;
 - ze houden rekening met gevoelens en wensen van anderen;
 - ze durven in de groep steun te geven aan iemand met een afwijkend standpunt;
 - ze nemen verantwoordelijkheid voor te verrichten taken.
- **Gezond en redzaam gedrag**
De leerlingen weten dat zijzelf en andere mensen sociale en affectieve behoeften hebben:
 - ze kunnen opkomen voor zichzelf;
 - ze kunnen rekening houden met anderen.

Kleur op school

Wij gebruiken de methode Kleur op school om aandacht te besteden aan levensbeschouwing en sociaal-emotionele vaardigheden, aan samenleving en burgerschap. Kleur op school prikkelt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen binnen de school als minisamenleving. Kleur op school biedt ruimte voor de persoonsvorming van de leerling.

Verbinding

Kleur op school gaat uit van actieve pluriformiteit en verbindt de aandachtsgebieden godsdienst/levensbeschouwing, sociaal-emotionele vorming en burgerschap met elkaar. Kleur op

school is een methode levensbeschouwing, die aansluit bij thema's van sociaal-emotionele vorming. Deze methode past bij de culturele en religieuze diversiteit in school en samenleving.

Samenleving

Kleur op school laat leerlingen reflecteren op en communiceren over hun gevoelens, meningen en ideeën over de maatschappij. Waar hoor ik bij? Waar doe ik aan mee? Waar verbind ik me aan? Kleur op school is gericht op de veelkleurigheid van de samenleving wat betreft afkomst, traditie en geloof. Kleur op school geeft stem aan de eigenheid van elk kind en aan de diversiteit binnen: de eigen groep de school de woonomgeving de maatschappij.

Betekenis geven aan de wereld om je heen

Wat vind je mooi? Wat is waardevol voor jou? Wat is belangrijk? Wat betekent vriendschap voor jou? En pesten? Waar hoop je op? Waar verlang je naar? Hoe zie je de toekomst? Levensvragen die iedereen persoonlijk kan beantwoorden. Tijdens de basisschooljaren ontwikkelen kinderen voor een belangrijk deel hun persoonlijkheid, hun identiteit. Kinderen geven voortdurend betekenis of 'zin' aan alles wat ze meemaken. Zo ontwikkelen kinderen een levensbeschouwing in wisselwerking met anderen en de wereld om hen heen. De vraag die we kinderen stellen komt altijd terug bij: Wat betekent iets voor jou? Levensbeschouwelijke ontwikkeling heeft dus vooral te maken met betekenisgeving. Kleur op school laat kinderen op open wijze samen betekenissen ontdekken en praten over hoe zij in het leven staan. In een rijke leeromgeving met aandacht voor filosoferen, burgerschap, omgaan met elkaar en de wereld om je heen.

TeamUp (schakelklassen)

Bij onze schakelklassen maken wij gebruik van TeamUp. Dit is methodiek waarbij d.m.v. spel en beweging bijgedragen wordt aan het psychosociale welzijn van kinderen die gevlucht zijn en kinderen met een migratieachtergrond. Kinderen leren bij TeamUp spelenderwijs omgaan met emoties zoals angst, boosheid en verdriet. De vaardigheden die ze tijdens de TeamUp lessen leren zijn gekoppeld aan sociaal-emotionele thema's en komen van pas in hun dagelijks leven.

Deze TeamUp sessies vinden plaats op vaste dagen en tijden met dezelfde geschoolde begeleiders (leerkrachten en ondersteunend personeel). Dit zorgt voor stabiliteit, structuur en een gevoel van veiligheid en verbondenheid. Het fijne aan deze methodiek is dat veelal non-verbaal is. Hierdoor kunnen ook nieuwe kinderen, die de Nederlandse taal nog niet beheersen, meteen aansluiten.

Wereld vol woorden/ Wereldoriëntatie

Periode	1 ^e jaar Wereld vol Woorden	Kerdoelen en bouwstenen	(vanaf 10 maanden) Wereldoriëntatie	Kerdoelen
1 (aug)	Van steen tot huis	Kerdoel: 47 Bouwsteen Mens en maatschappij:	Aardrijkskunde: Van globe tot kaart	Kerdoel: 35, 36, 38, 39, 47

		Wereldbeeld Ruimtelijke ontwikkeling Waarden en idealen Mensbeeld en identiteit Cultuur	Klimaat en omgeving Natuur&techniek: Soorten	
2 (sept)	Van huis tot stad	Kerndoel: 35, 47 Bouwsteen Mens en maatschappij: Plaats en ruimte Cultuur Macht en gezag Denken in overeenkomsten en verschillen	Geschiedenis: Tijd van jagers en boeren Tijd van Grieken en Romeinen Aardrijkskunde: Water Dorp en stad	Kerndoel: 51, 52, 56 Kerndoel: 35, 36, 38, 39, 47
3 (okt)	Boekeloeren	Bouwsteen Mens en maatschappij: Wereldbeeld Cultuur Informatie verwerven en verwerken	Natuur&techniek: Omgeving Geschiedenis: Tijd van monniken en ridders Tijd van steden en staten	 Kerndoel: 51, 52, 56
4 (nov-dec)	Feest	Kerndoel: 37, 38, 56 Bouwsteen Mens en maatschappij:	Aardrijkskunde: Import – export Energie Natuur&techniek:	Kerndoel: 35, 36, 38, 39, 47

		Mensbeeld en identiteit Cultuur Globalisering Denken in overeenkomsten en verschillen Informatie verwerven en verwerken Onderzoeken Waarden en idealen	Communicatie	
5 (jan)	Wat een weer	Bouwsteen Mens en maatschappij: Plaats en ruimte Denken in overeenkomsten en verschillen	Geschiedenis: Tijd van ontdekkers en hervormers Tijd van regenten en vorsten Aardrijkskunde: Natuurgeweld	Kerndoel: 51, 52, 56 Kerndoel: 35, 36, 38, 39, 47
6 (febr)	Hatsjoe	Bouwsteen Mens en maatschappij: Mensbeeld en identiteit Technologie Denken in oorzaken en gevolgen	Natuur&techniek: Bouwen Geschiedenis: Tijd van pruiken en revoluties Tijd van burgers en stoommachines	Kerndoel: 51, 52, 56
7 (maart)	In vogelvlucht	Kerndoel: 47 Bouwsteen Mens en Maatschappij:	Aardrijkskunde: Nederlandse samenleving	Kerndoel: 35, 36, 38, 39, 47

		Wereldbeeld Denken in tijd en ruimte Informatie verwerven en verwerken	Natuur&techniek: Voeding	
8 (apr-mei)	Water	Kerdoel: 39 Bouwsteen Mens en maatschappij: Keuzegedrag Waarden en idealen Denken vanuit de ander en jezelf Denken in oorzaken en gevolgen Wereldbeeld Technologie Denken in tijd en ruimte Informatie verwerven en verwerken	Geschiedenis: Tijd van wereldoorlogen Tijd van televisie en computer	Kerdoel: 35, 36, 38, 39, 47
9 (juni-juli)	Eten en drinken	Kerdoel: 34 Bouwsteen Mens en maatschappij: Plaats en ruimte Keuzegedrag Denken in verschillen en overeenkomsten		

Gedurende het schooljaar:				
Minimaal 5x aanbod prentenboek				

3.3 OVERIGE PROJECTEN EN THEMA'S DIE BIJDAGEN AAN BURGERSCHAPSVORMING

Hierboven heeft u kunnen lezen dat wij op verschillende manieren aandacht besteden aan de waarden in onze school en dat wij ook per leerjaar verschillende activiteiten ondernemen die bijdragen aan burgerschapsvorming. Daarnaast zijn er school-breed verschillende projecten en thema's die worden ondernomen en die wat ons betreft enorm bijdragen aan burgerschapsvorming.

Jaarlijks terugkerende schoolbrede activiteit	Waarom en hoe? (verbinding met onze visie/kernwaarden op burgerschap)	Kerdoel
Leerlingenraad	De leerlingenraad van KC de Rietpluim bestaat uit een democratisch verkozen groep klassenvertegenwoordigers. Jaarlijks neemt uit iedere groep 5 t/m 8 (regulier) een leerling deel aan de leerlingenraad. Deze leerling vertegenwoordigt de klas en denkt mee in schoolbeleid en activiteiten. Leerlingen leren manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden. Ze maken kennis met macht en gezag en de wijze waarop dit georganiseerd is op verschillende niveaus. Ze leren tevens dat hun stem hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas en groepsoverstijgend. Zij ervaren dat de ander ook een stem heeft en ontdekken daarbij overeenkomsten en verschillen.	35, 36, 37
Groepsdoorbrekende activiteiten	In de onderbouw wordt er tijdens het speel/werken in beide lokalen gespeeld. Op deze manier leren kinderen elkaar goed kennen en kunnen ze spelen in een rijke leeromgeving. In de midden en bovenbouw wordt er met het automatiseren van rekenen groepsdoorbroken op niveau gewerkt. De kinderen helpen elkaar en ze leren elkaar beter kennen. Ook wordt er groep overstijgend gewerkt in de groepen 3 t/m 8 d.m.v. tutorlezen en schoolbreed als het gaat om maatjeslezen. Bij de schakelgroepen wordt er ook groepsdoorbroken gewerkt, bijv. tijdens taalkringen.	34, 35, 37, 38, 56
Aandacht voor naasten	Tijdens een moeilijke periode (zoals voor Kerst/Corona pandemie) of een feestelijke dag (zoals Valentijnsdag): Leerlingen knutselen mooie kaarten met een zelfgeschreven boodschap en deze bezorgen wij bij	34, 35, 37, 38

	instellingen zoals bejaardentehuis, zorgcentrum etc. Sint Maarten: de leerlingen van de onder- en middenbouw brengen een bezoek aan het bejaardentehuis. Zij zingen dan voor de ouderen.	
Gouden weken en zilveren weken	Bij aanvang schooljaar en na vakantieperiodes: door de inzet van de gouden en zilveren weken besteden we aandacht aan een goede groepsvorming en een fijne sfeer in de klas. De ABC-piramide wordt besproken met de leerlingen.	34, 35, 37, 38
Museumbezoekje en culturele uitjes	Ieder jaar worden er verschillende culturele uitstapjes en museumbezoeken gepland volgens een vast programma per groep, georganiseerd door onze cultuurcoördinator in samenwerking met de ouderraad.	35, 37, 39, 51, 52, 56
Mediawijsheid	In de groepen 7 en 8: deelname aan voorlichting Gamers en Social Media (ook in het kader van schoolveiligheid en wereldburgerschap): kennis en bewustwording van online web-gebruik, mediawijsheid en digitaal pesten. Kennis, gebruik ervan en reflecteren op eigen handelen. Daarnaast maken wij gebruik van Basicly m.b.t. digitale geletterdheid.	34, 35, 37
Cultuuronderwijs	Leerlingen gaan naar verschillende voorstellingen en kijken vanuit het perspectief van kunst en erfgoed naar thema's uit het burgerschapsonderwijs. Tijdens workshops, lessen en/of vieringen kunnen de kinderen zich vrij uiten met toneel, dans, zang, presenteren etc. Hierbij wordt van leerlingen verwacht dat zij zich vrij uiten met respect en waardering voor iedereen. Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen zich oriënteren op kunstzinnige en culturele aspecten die een rol spelen in hun leefwereld. Dat zij kennis verwerven van de actuele kunstzinnige en culturele diversiteit en dat ze die leren begrijpen en waarderen.	35, 37, 38, 56
Verkeerslessen (Streetwise lessen)	Leerlingen ontwikkelen verkeersbewustzijn, leren veilig gedrag in het verkeer en dragen bij aan een veilige omgeving door actief deel te nemen aan activiteiten.	35
Gast sprekers	Meerdere malen per jaar nodigen wij gast sprekers uit in de school. Tijdens de kinderboekenweek, collega's van de plaatselijke bibliotheek, schrijvers, mensen met een bijzonder beroep, maar ook ouders die bijvoorbeeld in het kader van een bepaald thema iets komen vertellen en laten zien.	34, 35, 37, 38, 39, 47
Contact met externen	Meerdere malen per jaar: van een politieauto/brandweerauto etc. op het schoolplein bij de kleuters, tot aan het schrijven van een brief aan de burgemeester over het verbeteren van de verkeersveiligheid in de schoolomgeving, tot aan de peuters van de peuterspeelzaal die bij ons op bezoek komen bijvoorbeeld.	34, 35, 37, 38, 39, 47

4. WIJZE VAN MONITORING, EVALUATIE EN HET IN BEELD BRENGEN VAN DE OPBRENGSTEN VAN HET BURGERSCHAPSONDERWIJS

Wat betreft de monitoring van de leerdoelen houden alle groepen bij welke leerdoelen aan bod zijn gekomen en welke de leerlingen beheersen. Deze afvinklijsten zijn te vinden in de groepsmap.

Om te weten of de school het goed(e) doet, is geregelde evaluatie nodig. Door de ontwikkeling van leerlingen in kaart te brengen, kan het onderwijs worden bijgestuurd en afgestemd op de actuele leerbehoeftes. Ook komen knelpunten en randvoorwaarden aan het licht, waar maatregelen voor genomen kunnen worden. Zo kan er verantwoording worden afgelegd over de aanpak van de school.

Ouders worden door middel van de volgende media van informatie voorzien:

- Schoolgids
- (Nieuws)brieven via Social Schools
- Oudergesprekken/Ouderavonden
- Website
- E-mail

Middels deze informatiekkanalen krijgen ouders de kans mee te denken over lopende en komende projecten. Ouders kunnen de informatie over onderwerpen, die spelen in en buiten de school, met hun kinderen bespreken. De informatie is ook bedoeld om ouders op de hoogte te brengen van de gang van zaken op school. Het biedt ouders gelegenheid om vragen te stellen, kritisch te zijn en suggesties te geven. Ouders hebben aldus de mogelijkheid om een actieve bijdrage te leveren binnen de school.

Iedere twee jaar meten wij de tevredenheid door een tevredenheidsspeiling uit te zetten onder de ouders. De feedback die wij daaruit ontvangen proberen wij zo goed mogelijk aan te passen of in te vullen. Iedere twee jaar evalueren wij bij de kinderen hoe het gesteld is met hun tevredenheid middels een leerlingen-enquête. Hun tevredenheid is voor een groot deel afhankelijk van de rol die de leerkracht in school inneemt en zorgt voor een veilige omgeving. Tevens evalueren wij ook iedere twee jaar hoe het gesteld is met de tevredenheid van leerkrachten en ouders middels tevredenheidsenquêtes.

De resultaten van de enquêtes worden in samengevatte vorm via Social Schools gedeeld.

Burgerschapsbeleidsplan 2024-2025

Akkoord M.R.

Voorzitter M.R. Marieke Rehwinkel	Directeur KC de Rietpluim Marcelle Zuur
	

Datum: 15-05-2025